

Ўзбекистон Республикаси

Ўзбекистон Республикаси

Ўзбекистон Республикаси

1944 қўлхи қў уйғхән 5-мәшәнченпе тухать

55 (7909) №

Юн кун, 2011 қўлхи утә (июль) уйғхән 20-мәшә

Хакә ирәклә

Уншән Сурәм тәрәхәнчен хакли сук

Пирән ятлә ентешсем

Платон Павлович Давыдов пирки нумай калама пулатъ. Анчах уйрәммәнах пәр енне паләртәр. Вәл нихәсан та производствәна сәс сьрлахан, паянхи пек каласан, социаллә инфраструктура аталантарассипе те нумай тәрәшнә. Пуриччен малтан асфальт сулсем тунә, хушаләхри ялсене газ кертсе пәтернә, культура объектәсем сәкленә. Сав хушәрах унән производствәри кәтартәвәсем те чи лайәххисем пулнә.

Халә сәмах – районта 17 сұл әсленә, район шай-әнче тәп зоотехникран пу-ласа райәстәвком предсе-дательне ситнә, хысқан Ет-әрне районне 13 сұл ытла әнәслә ертсе пынә Л.С. Со-фронова:

– Платон Павлович яла-нах новатор пулнә. Ялан вәл малта пыракан опыта алла илме тәрәшнә. Наукәри сәнәләнсенә тишкәрнә, вәреннә, пурнәса кәртнә. Әпә сәмаха вәл Ильич ячә-пе хисепленекен хушаләха ертсе пынә тапхәртан пу-ласах калатәп. Платон Пав-лович Ращәйри үсен-тә-ран институтчәпе сьхәнү тытса пәрчәллә тата пәрса йышши культурәсене үсте-

рессипе пысәк опыт пухрә. Уй-хирсен тухәсләхне үстерессипе, вәсенчен ту-пәш илессине пысәклатас-сипе пысәк үсәмсем турә.

Вәл савән пекех пурнәс опытно те тәплә сәнәнә, сьр сичне нумай сұл әнәслә әслекенсенчен вәреннә. «Знамя труда» хушаләх ертүсиччен Е.А. Андреевран, «Сея-тель» хушаләх ертүсиччен С.А. Афанасьевран, Мичу-рин яч. хис. хушаләх ертүс-инчен А.П. Петровран вәл лайәххине сахал мар илчә.

Акә вәл Уйкас Янасал-та 200 пус әне усрамаләх комплекс хута ячә. Вәлах сьсна амисене суллахи тапхәрта усрамалли ла-

герьсем йәркелерә. Кунта сурасем вәй илсе атала-натчәс.

Платон Павлович куль-турапа социаллә объект-сем пуласа тавассипе те паләрчә. Халә Ваққасин-че ларакан кермене вәл тума пусланә. Ана 1984 сұлта И.Я. Горшкова ертү-сәре әсленә чухне хута ячәс. Халә кунта вәрентү-пе культура центрә выр-нашнә.

Манән Муркаш – Уйкас Янасал сұлне тавассинче Платон Павловичән түпи пысәк пулнине те паләртас килет. Вәл Е.А. Андреевпа пәр чәлхе тупма пултарнә-ран 1977 сұлта кунти сұла хәпартма пусларәмә. Вәсем Чапаев ячәпе хи-селленекен хушаләх ертүс-ипе В.Н. Ивановпа нумай тәрәшрәс. 1978 сұлта сәк сұла асфальт сартәмә. 1984 сұлта асфальт сұл Уйкас Янасала ситрә. Па-янхи пекех астватәп, Платон Павловича ултә Т-150 трактор прицепсемпе уй-әрса патәмә. Вәсем

хәлпә Ишлей станцийән-чен вак чул турттарчәс. Ха-стар механизаторсем ик-шер рейс тума әлкәретчәс. Хәлпә чул турттарсә тул-тарнәран сұлла сұл тавас-әссем кал-кал пулса пачәс.

Платон Павлович Су-рәм шывә урлә икә бетон кәпер хывнине те паләрт-масәр иртме сук.

Сәмаха вәслесе сәкна та калатәп. Платон Павло-вич Чулулари ял хушаләх институтәнчен экономиста вәренсе тухрә. Савәнпа та пулә унән экономика шу-хәшләвә яланах малти рет-ре пыратъ.

Сәк шәмат кун П.П. Да-выдов «Ударник» хушаләха ертсе пьма пусланәранпа 30 сұл ситет. Ана сәмрәк-рах чухне пысәк должнос-сем те, чапләрах вырәнсем те пәрре мар сәннә. Вәл вара таван Сурәм тәрәхне нимәнпе те улштарман.

А. ТИХОНОВ.
П.П. Давыдов пирки тәпләнрәх 2-мәш тата 3-мәш страницәсенче ву-ләр.

Вәренү

Республикәра сәнтернә

«Чәваш Республикинче 2011–2020 сұлсенче пәрләхлә вәренүпе информация тавраләхне аталантар-расси» программа әслет. Унна киләшүллән пәтәмәшле пәлү паракан учрежденисенче вырәнә сьхәнса тәра-кан сәтсене аталантарма паләртса хунә. Сәкна шута илсе майән 15–30-мәшәсенче «Пәтәмәшле пәлү пара-кан вәрентү учрежденийәсенчи сәтс коммуникацийә-сем» республика конкурсне те ирттернә.

Июнь уйғхәнче конкурс сәнтерүсисене тупса па-ләртнә. Иүсқасинчи пәтәмәшле пәлү паракан вәтам шул ялти вәрентү учрежденийәсен ушкәнәнче сәнтер-ме пултарнә. Парне – компьютер тата нумай функцил-лә хатәр – сәнә вәренү сұләнче кирлә вырән йшәнә.

Н. НИКОЛАЕВА.

Хаксем

Аста йүнәрәх?

Районта вырнашнә сүту-илү точкисенчи (лавкка тата пасар) июлән 12-мәшә тәлне социаллә пәтәрәшлә апат-сүмәс таварәсен хакәсене танлаш-тарса кәтартни.

Колонкәсенче: 1.Социаллә пәтәрәшлә таварсем; 2. «Самообслуживание» лавкка; 3. «Продукты №1»; 4. «Визит»; 5.«Елена»; 6. Муркаш пасарә.

Чәх(тукмаксәр пусне),кг	99	86	110	–	100
Шәнәнә пулә, кг	69	65	65	–	55
Услам сү, кг	–	240	156	207	195
Тип сү, кг	63,5	69	67	55	65
Сәт, сү шайә 3,2 проц.					
пәчәк, кг	29,5	29	30	31,5	30
Сәмарта, 10 шт	21	24	21	20	21
Сахәр песукә, кг	38	37	38	37,5	37
Тәвар, кг	7	7	7,9	9	6
Тулә сәнәхә, кг	18	16,5	17	20	18
Рис, кг	33	36	28	34	28
Вир кәрпи, кг	–	45	46	–	46
Хура тулә кәрпи, кг	–	91	89	–	95
Вермишель, кг	22	22	19	22,5	21
Сьр улми, кг	39	–	38	40	35
Шурә пуслә купәста, кг	13	11	15	10	15
Пулә сухан, кг	31	30	29	29	30
Пан улми, кг	62	67	56	65	60
Кишәр, кг	–	34	35	35	35

Пысәк спорт

Европа чемпионатәнче – кәмәл медаль

Европәри сәмрәксен хәвәрт утас енәпе иртнә чемпи-онатне хутшәннә Нина Охотникова кәмәл медаль сәнсе илнә. Амәртәвән таваттәмәш кунәнче, июлән 17-мәшәнче, Ращәй командишән старта тухнә Муркаш хәрә Мордови спортсменкине сәс мала ирттернә. Финиша ситиченәх Нинәна Испани спортсменки хәваланә. Анчах та пирән ентешән түсәмләнчә вәй-халә ытларәх пулнә.

Ращәйән пәрлештернә командин тренерә А. Мель-ников хәрсем «пилләкләх» утса тухнине пәлтернә.

Хамәр инф.

Информаци кунә

Паян районта черетлә информация кунә иртет. Унән теми республика бюджетне улшәнусем кәртессипе, ача-сен канәвне йәркелессипе, пушар хәрушсәрләхне тивә-стерессипе тата тавраләха сьхалассипе сьхәннә.

Ушкәнри ответлә сьнсем Муркаш, Сәтракәсси, Шет-мәлу, Оринин ял тәрәхәсенче пулса курачсә, әс коллек-тивәсемпе тәл пулачсә.

Хамәр инф.

Саламлатпәр

Савнә мәшәра, юратнә аннене, хисәплә тә-вана – Мән Шаптак яләнче пурәнәкан **Зоя Ники-форовна ИЛЬИНАНА** 50 сұлхи юбилей ячәпе чи ашә сәмахсемпе саламлатпәр. Сирәп сьвләх, иксәлми телей, әнәсу сунатпәр. Кун-сулу вәрәм та такәр килтәр. Ачусен, мәнуксен ырләхне кур-са савәнмалла пултәр. Кәрәкү сәкәр-тәвартан нихәсан та ан татәлтәр.

Саламлаканәсем: мәшәрә, икә хәрә, кәрүшә, мәнукәсем, сьвәх таванәсем.

Хаклә сьннәмәра – Ярапайкәсси яләнче пу-рәнәкан **Валериян Порфиревич ЖУКОВА** 70 сұлхи юбилей ячәпе ашән саламлатпәр. Сирәп сьвләх, иксәлми телей, әнәсу сунатпәр.

Яланах әс сьвә пул, Вәрәм пултәр сан кун-сұл! Савәнса йәл-йәл сәс кул, Савәк кәмәллә әс пул!

Саламлаканәсем: аслә ывәлпә кинә, икә мәнукә, хәтипе тәхләчи.

Фоторепортаж

«Сәнә тыр-пул кәтетпәр»

кәлетә кәртәсчә. Сәпла вара кәсал-хи вырмара райнти сьр әсчәнән әс каләпәшә пысәкки яр уссәнах кура-нать. Кунта вырмана тәплән хатәр-ленни, технологије пәхәнса тир-пейлә әслени – сұхатусене май пур таран пәчәкләтмәлли сұл-йәр.

Халә каланине Чкалов ячәпе хи-селленекен ял хушаләх производ-ство кооперативәнче пулсан та тәл пултәм. Пәр әсә тепринпе аста сьхәнтарса пыракан ял әсчәнә симәс әс сирен пәрәнмасәрах выр-мана хатәрленессине кун йәркине кәртнә.

– Утә уйғхән сурринчен иртрәмәр те вырма аләкран шақка-нини илтәтпәр. Сәк кун кәтмен-ту-ман сьртен ситнә пек ан пултәр тәсе «хир карапне» юсама пусларәм әнтә. Техника сәнәрәх пулсан та әс тәвакан узелсене тытса пәхмасәрах хире тухайрас сук. Әсә йәркәллә хат-тәрленә техникапа хирте те шан-чәкләрах, – терә Болеслав Никитин комбайнер. Ытти сұлсенче те рай-онта ыра тәсләх кәтартнә механи-затәр кәсал та япәх мар әсләссе ша-нас килет.

Пушә ларакан сарай патәнче сьнсем тәрмашнине курса унта

ситрәм. Евгений Илларионов (2-мәш сән үкәрчәкрә), Николай Иванов, Раиса Илларионова, Анатолий Илларионов әсчәнсем (3-мәш сән үкәр-чәкрә сулахайран сылтәмалла) сарайәнчи урайне бетон сарассипе тимлетчәс.

– Вырма кунсерен сьвхарнине шута илсе ана тәплән кәтсе илессипе әсләтпәр. Сәнә тырә валли юса-са хатәрленә склад пулә, – әсрен уйрәлмасәрах каласать Евгений Алексеевич Илларионов.

Сәк әсчәнсенчен пәрәнсан са-райәнчәх кинемәе тәл пултәм. Ху-шаләхра хай вәхәтәнчә 10 сұл тра-кторпа әсленә, нумай хушә сьсна амисем патәнчә вәй хунә 81 сұлхи Агафа Васильевна Степанова та (1-мәш сән үкәрчәкрә) паян килте ла-раймасть. «Вырма сьвхарать те кил-те ларма чун чәтмасть. Кашни сьн шутра пулнә чух хамән вәй ситнә чухлә пуләшас тетәп», – терә вәл хай сарайәнчи сұп-сәпа шәлнә май. Ыранхи кунә пәхса әсләксенсем пулчәс ман умра. Кунсерен сьвха-ракан вырма Исәтерккәсемшән кәтмен-туман сьртен пулмә.

А. БЕЛОВ.
Автор сән үкәрчәкәсем.

П.П. ДАВЫДОВ: «Ял пурнаёсне лайахлатассине тёп выранта тытрам»

Хушаләх тилхепи 30 сул пёр аләра

– Платон Павлович, 30 сул вәл 30 кун мар. Сире районта паян пурте пеләсчә. Шухашәсем те чылайәшәшә вәртәнләх мар. Сапа пеләс килет, Сире паян мөңле шухашәсем ытларак канәсәрланта расчә?

– Төрәсех паләртәр, 30 сул вәл 30 кун мар. Вәт шәпаха саван сичнен шухашәла тап та өнтә паян. Хушаләх тилхепине саван чухлә тытса пина хысқан та пите нумай ыйтусем юлачә. Төрәсех турәм-и-а әпә «Ударник» хушаләха саван чухлә ертсе пырса? Тәприсем «сав Давыдова валли урах әс сук-ши? Пёр әс тупна та унран ниелле те хәтәлаймасть» теңчә пулә. Вәсен шухашәпә кайсан хама та сапла туйәнат. Анчах ку вәл сиелтен пәхсан кәна. Сак тарәхрах Анатри Панклире нумай ачаллә хресчен сөмийнчә суралса үснәрен хам әссән шултама пусласанах ял сыннин пурнаёсне лайахлатасси, унан аталану шайне төрлә еңлә йөркеләсси, йывәр әснә сәмәллатасси пурә йәва савәрчә. Кәна әпә паян, хыса 64 сул юлсан, чәрә әспа әнланатәп. Улам витнә суртәсмлә урамра үссә ситәннәрен, аннесен сәр әсәнчи йывәрләхне тәтәш ку әмәнчә тытнәран ялта пурәнаканан пурнаёс шайне лайахлатас тәсех нумай әсләсә пәрахрәм пулас. Татса паян ыйтусем вара паян та пур. Хай вәхәтәчә Шупашкарти пәчәк мар әснә те сахал май йыравларәс. Тәсләхрән, 1990 султа Чәваш Республикн Правительство пусләхән сүмә пулма сәнчәс. Чәваш АССРән Аслә Канашән тата ЧР Патшаләх Канашән депутатчәсем (3 хут!) пулнә сулсәнчә төрләрән ытти әссә те сәнчәс. Анчах хам суралнә тарәхра татса паян ыйтусем нумайыне тата вәсем татса паясәр юласси пирки шултаннә пәван ялах суйларәм. Чәваш Республикн Патшаләх Канашәнчи комитет председателә пулма ыйтсан та вырәнти ыйтусене 2-мәш вырәна хәварас мар тәсә киләшмерәм. Сапла вара пәтәм әс әмәрнә тәван ән аталанәвәшән, кунти әсчәнен пурнаёснә лайахлатассишә ирттертәм. Паян та татса паян ыйтусем нумай, анчах тәван әнри ял хушаләхәнчә иртнә сулсемшә

пәртте үкәнемәстәп...

АВТОРАН. Сапла каласнә май Платон Павлович мана хушаләх уй-хирәпә, ку әнри 13 ял тарәх савранса килмә сәнчә. Киләшрәм. Хәвәл анәсәнчә сүмәр пәлчәсем капланнине пәхмасәрах сүмәрчәнен әлкәртпәр тәсә сула тухрәмәр. Ку сул сурәв маншән П. Давыдован пурнаёс сукмакәсем иртнәх туйәнчә. ...Уй-хир тарәх пыратпәр. Чунәпә те, әсәпә те сәр әснә парәннә Платон Павлович хирлә пыракан сәмәл автомашина чарәнмәссәрен хәвәл сичнә пиңсә хәмәрланнә, пурнаёсчә пиншә хушаләх экономикакнә сыхласа хәвәртамәр пулсан, кәсәлхи утә-улампа тирра-пулла сукатусемсәр пухса кәртәтпәрәх. Сак тарәшулаха вәснә ситерәсчә».

– Ялсемпә те, ыйсемпә те сулсем ялах мар. Сак ыралах та сүлтен үкәнемәстәп?

– Сапла. Сүлтен юрсүмәр та, пәр та сәватә. Пирән вәснә йышәнма хәтәр пулма тивет. Эпир сакна пәлнә, пәлтпәр те. Саванна та 1981 сулхи утә уйәхән 23-мәшәчә «Ударник» совхоз тилхепинә тытсан пәррәмәш тәлләсә сулсем тавассинә лартрәм: на-чар сулсемпә производствәна тухәслә аталантәвә сук. Сапла вара юлашки сулсәнчә Президент программипә ялсәнә асфальт сулсем ситәрчәс пулсан, эпир хәмәр программәла ку ыйтәва чылай маларах татса паян пултартамәр. Паян «Ударник» хушаләх территориянәчә 40 сухрам ытла асфальт сарнә сулсем. Сакә йалтах ял сыннин пурнаёс условийәсәмшән, тәван хушаләх аталанәвәшән. Аса илетәп те, хәш-пәр сулсәнчә пирән пәтәмәрта сул тавассинә 3-шәр подрядчик вай хура-ратчәс. Султаләкнә 10 км сул туни – пурнаёс чәнләх.

Сулсем юхан шывсем урлә иртнә май Панклире тата Вәрманкассинчә металран тата тимәрпә бетонран пысак кәперсем турәмәр, плотиносем пәвәләрәмәр. Сапла вара Панклири шыв хранилищи хай кәна районта чи пысаккисәнчә пәри: шыв сийә 40 гектар ытла лаптәк йышәнәтә. Ку тарәх паян районшән та, республикәшән та чи илемлә вырәнсәнчә пәри.

Сулсем пурнә каласнә чух пәр тәсләх аса килет. Иртнә әмәрән 90-мәш сулсәнчә пусламәшәчә пирән тарәха автосулсем тунипә паллаша ЧР строительство министрә В. Филатов килнәччә. Анатри Панклири Муркаша каймалли сул сичнә чарәнчә те пирә район центрәпә сыхәнма икә сул мөңшән кирлинә ыйтрә. Пәр пулнә Чәвашавтордор пусләхә те, район представителә те шыв сыннә пек тарәсчә. Әпә вара сапла хурав патәм: «1976 султа пәр хушаләха пәрлешә сынсем төрәс мар тунә-и вара? Унчәчәни вәхәтра кашни хушаләхән тәп усадби патнә асфальт сул тумә йышәнә пулнә-сәкә». Министр пурнаёс каласах ун чунә сакәннә вәсләчә.

ИСТОРИЕН

Вәхәт уттипә пәхсан паянхи «Ударник» хушаләх сәмәрәхә. Иртнә әмәрән 30-мәш сулсәнчә Иуқкасси тарәхәчә те кашни ялта-урамрах ял сыннисем пәр чәмәра пәрлешә йывәрләхсәнә пәрлә сәнмә колхозсем йөркеләнә. Вәсем пәчәкшәрән пысакланнә өнтә. Анчах тәп пысаклану 70-мәш сулсем пусламәшәчә пулса иртнә. 1972 султа Вәрманкассинчи «Труд» хушаләхпа Иуқкассинчи «Знамя коммунизма» колхозсем пәрлешәсчә. Пысакланнә «Знамя коммунизма» хушаләха Автанкассинчә суралса үснә, «Труд» колхоз председателәнчә әсләнә А. Михайлов ертсә пәма пусләтә. Александр Михайлович тарәшнәпәх 1973 сулхи сәртмә уйәхән 25-мәшәчә Матәакри «Ударник» хушаләх та аслә йыша хушәнәтә. Чылай төрәкленнә «Знамя коммунизма» хушаләха ертсә пәна А. Михайловпа унан сүмә З.М. Кутузов сак сулхи юла уйәхән 17-мәшәчә хушаләх әсчәнәсемпә киләшсә колхозран совхоз туса хурачәсчә. Сак кун-

Ман умра сулсем иртнәпә сарәхнә хут выртатә. Ун сәнә машинкәпа пичәтлени те, аләпа хушса сәрни те, Пәтәм Рафсәйри сәр улми вәрләхәпә әсләкән производствәна наука пәрлешәвән пусләхә Д. Закин алә пусни те пәррә пәхсан әнә сәрни пек курәнәтә. Анчах... Мускавра кун сүти курнә сак приказ 1981 сулхи утә уйәхән 23-мәшәчә сәриәннә. Унти йөркәсем: «Ку сәм йөркәпә Платон Павлович Давыдов юлташа Чәваш АССР-нә кәрәкән Муркаш райончәчи «Ударник» совхоз директорнә лартас. Унан должнәс окладнә 250 тенкә сирәплетәсчә». Сак хута мана тыттарнә май хресчен чунлә ертүсән алли чәтрерә, ку сәрнә ку сүсүл тухнә ку сә чүрәчәрен курәнәкән инсәтри уйсәнә йөрләрә. Манан шухәш-әмәтсәнә пәлнә ертүсән тунти вара сапла пәшәлтатрә: «Пурнаёс Турә хушнә пек тивәслә пурәнса ирттерәсчә. Кунсем хыса юлнә май хамран ыра ят хәварасчә. Укә ләш тәнчәре кирлә пулмә, мухтав та хәвәрт ирәлсә кайә. Сын шлет те унран ыра ячәсәр пуснә нимән те юлмәстә. Сак тәлләшәшә әсләсә пәна әпә, савәншәнәх паян та куллен әсә тухатәп». Платон Павловичән кашни хушәнәчәчә сәр әсчәнен сирәпләхә, хресчен пурнаёснә юратәвә паләрәтә. Саванна унпа пурәна каласах витәр те йалтах ялта суралса үснә, пурнаёснә сәр әснә тата яла сәнәтәс ыйтәва халаланә сын шәпи тухрә.

ран сәнәлсә төрәкленнә «Ударник» район историнә хайнә әс-хәлнә сәрма пусләтә. Пәррәмәш директора А. Михайлова Мичурин яч. хис. колхоз ертүсине суйласан ун вырәннә 2 сул хушши Зинови Михайлович Кутузов юлатә. Сәр улми вәрләхә туса илессипә ытларак специализациленнә әсчәнен хайнә сак лаборатори ертүсине сирәпләтмә ыйтсан район пусләхәсә киләшәнипә тата Чәваш АССР Ял хушаләх министрствинә сәннәпә Рафсәйри Ял хушаләх министрствинә сәр улми вәрләхәпә әсләкән производствәна наука пәрлешәвә П. Давыдова совхоз директорә пулма сирәпләтәт. «Пирән тәп тәлләв – сәр улмин паха вәрләхнә сутассиччә. Сапла вара 1981 султан пусласа паянхи кунчәчә Муркаш тарәхәчә хушаләхсәнә, ытти районсәнә, кәршәллә регионсәнә 2-3 пин тонна паха вәрләхә сутасси те пулчә», – аса илет паян Платон Павловичән ыра әнәсем пирки 3. Кутузов. Ветеран әсчәнә тата вәл тимленипә усаплнә социаллә объектсәм, газ кәртнәпә сул тунисем, шыв пәрәхәсәм хурассипә тата эрозипә кәрәшәссипә нумай әссә туса ирттернә – паян та чәрә үкәрчәксем.

– Тәван әнә юратасси атә-әнә хысә хәварнә өнтәс килет манән. Сапла мар-и? Хәвәрән сөмийәрпә паллаштарямәр-и?

– Манән пурнаёс ялта суралса үснә пиншә ачаннинчә нимәнпәх те уйрәлса тәмасть. Мана суратнә чух әннә 50 султа, атә 60 султа пулнә. Әпә сәмьери 9-мәш ача. Аслә пиччә Тәван сәр-шывән Аслә вәрсинчә пу сунә, 3 аппа кирлсә вәхәтсәр пурнаёсран уйрәлнә. Паян вара сав йышәран әпә кәна. Әннә колхозра әсләни, уй-хиртен ывәнә са тавәннә, сав вәхәтрах вәрмана вутә патнә сүринә паян та ку әмәчә. Вәрмантан әннәпә пәрлә хул пуссә сичнә хурса вутә-шанкә йәтти – манән ачаләхәман әсран тухми әнә. Хәрәк-марәкпа пүрт әшәтәсәх үсрәмәр, ачаләхән тухрәмәр. 1965 султа вәтам шул пәтерсен тәпә сулнә салтәкә илсә кайрәс. 1969 султа сартан тавәнсан малалла вәрәнмә условисем ситсәх кайманран чирлә әннә пәхмалла тәсә клуб заведующине вырәсрәм. Әс үкә 67 тенкә те 50 пусчә. Әслә паләрнә-ши, пәлмәстәп, анчах клубра нумай вай хураймарәм: КПСС райкомә мана партипә совет шулкнә эконимиста вөрәнәчә. Ситәмниннә клубра әсләмә манән юрә-ташә әстәләхә те, кәвә инструментәчәсән тусләхә те сукчә.

Парти шулкәнчә вөрәнсә турнә Муркашра әс вырәнә пулмарә. 2 сул Эләкри КПСС парти райкомәчә вай хутәм. 1974 сулхи кәрләчәра мана Муркаш райкомә ку сарчәс. Сак султи утә уйәхәчә парти райкомә ыйттипә әпә ял хушаләхәпә

әсләмә пусларәм. 5 сул хушши Ильич яч. хис. колхоза ертсә пытам. Унтан калләх районна тавәрәнмалла пулса тухрә. 2 сула яхән ял хушаләх пайнә ертсә пытам, райәствком председателән Л. Софроновән сүмә пулса әсләрәм. Шәпах сак сулсәнчә өнтә мана «Ударник» хушаләха ертсә пәма шанни пирки пәлтәрчәс. Тулли кәмәлпа хамән тәван өнрә әсләмә киләшрәм. Иывәрччә, паллах, анчах тәван әнә аталантарәссипә сыхәннә ачаләхри шухәш-әмәт кунсәрен вай пачә. Сапла вара 30 сул хушшинчә гектаран 11 центнер тыр-пул илнә хушаләхра тухәса 40 центнера ситәрәтмәр, сәр улми вәрләхә туса илессипә паллә ят илтәмәр, ялсәнә тәпән сәнәтрәмәр, ял сыннисән пурнаёснә сәнә вәркәш кәртәрәмәр. Пурәнмалла, әсләмәллә, тухәх пурнаёсшән савәнмалла... Анчах хам эконимист-йөркәлүсә пулнәран йөркәлсә ситәреймән ыйтусем пурри те сисәнәчә.

АВТОРАН. Тәрәшуллә әсчәнен, мал туртамлә ертүсән, хайнә әснә пәлән эконимист-йөркәлүсән Платон Павлович Давыдовән сак тапхәрти әснә сәр-шыв пысакә хурса хакланә. «Ударник» хушаләхән паянхи ертүсә Рафсәй Федерациян тата Чәваш Республикн тава тивәслә ял хушаләх сәнәчә. «Хисәп Палли» ордәнә «Чәваш Республикн умәчнә тава тивәслә әссәмшән» ордән-мәдаль кавалерә, 4 ача ашшә.

– «Ударник» сәнавлә производство хушаләхә пек пысак территория еркә туса пәма сәмәл марринә кашнәх әнланатпәр. Сак сулнә пусламәшә тавәннә пулсан урах сул суйламәттәр-и?

– Әпә хресчен ачи, ял сынни. Маншән урахла сул сук. Мана ял сыннисән пурнаёснә лайахлатассишә әсләмә вөрәнчә воспитани панә. Сак воспитанипә пурнаёсәма ирттерәтәп те. Пирән хушаләхра ял сыннинчә 800 ытла хушма хушаләхә. Кәшт әләрчәк манән пәр ыйтуччә: вәснә вутә патнә кайма, уголь-брикет күрсә килмә, ялти магазинсәнә тавар патнә тухса кәмә автомашинапа тивәстәрмәлчә. Тәтәшәх хумхан таратчә сак ыйту. Никама та күрәнтерәс килмәстчә. Сак ыйтусәнә татса парәссипә әсләнә хушәрах директор тилхепинә тытсан хушаләха сүт сәнталәх газә кәртәссипә канәс пәма пулчә. Хамәр хушаләх урлә газ пәрәхә иртсә каймалла пулнә май сав сулсәнчә Куславккара паләртнә газ пайламалли станциә хамәр пата кусарма май килчә. Сапла вара 1988 – 1993 сулсәнчә хамәр хушаләхи 13 яла та сүт сәнталәх газнә илсә ситәрәтмәр. Сак әсә вәл вәхәтра хушаләхән тәп инженерә пулнә Г.В. Васильев (шел, пирәнтен вәхәтсәр уйрәлсә кайрә) пысак түпә хыврә. Сакән хысәсән ачаләхри улам витнә

пүртсәм сәнәлмә, сүт сәнталәх газәпә әшәнма пусларәс. Ялсәнчә 2-шәр хутлә суртсәм курәнма тытәнчәс, сынсем пүртсәнә шыв та кәртрәс.

– Эсир эконимист-йөркәлүсә пулнәпә агроном та, инженер та, зоотехник та, строитель те. Еплә әләрәтәр-ха?

– Әләрәтә чәнах та сәмәл мар, анчах ертүсән пурнә те пәлмәллә. Сакна валли әпә хам тәллән нумай вөрәннә. Хайсән әсчәни ял хушаләх әстисәмпә нумай хушәннә. Сакәнна мана Социализмла Әс Геройнәпә Евтихий Андреевич Андреєвпа пәр вәхәтра әсләмә тивни, «Сеятель» хушаләха әнәслә ертсә пәна Сергей Афанасьевич Афанасьевпа хушәннә, ятланипә пәрлөх хавхалантарма пәлнә Валерий Семенович Краснов әснә тшкерни, хамән учитель тәсә хаклакан Алексей Петрович Петров (Мичурин яч. хис. колхоз председателә) вөрәнчә пәни пысак тәкә пачәс. Республикәра та нумайчә ун пек әстасем. Тавах вәснә пурнә те.

АВТОРАН. Сак вәхәтра Матәака кәтәмәр. Платон Павлович тимленипә, хушаләх вайәпә уса курнәпә сәк сәнталәхә сүктәлнә 2 хваттерлә 10 сурт, магазин, спорт заләллә Культура сурчә, шул-сад, медпункт хыса кулчәс.

– Йалтах хушаләх үкәс-тенкипә тунә-и сәксәнә? Сирән хушаләхра кашни ялта сакән пек тирпәлхәх хушаләхнә тавәннә пулсан урах сул суйламәттәр-и?

– Чылайәшә пирә патшаләх үкәс-тенкипә нумай уса курнә темә пәхәтә. Анчах эпир патшаләх пулшәшәвнә ытти хушаләхсәннинчә нумайрах илмән. Укә вәл хай нимән те тусама. Ана тупма тата әсләттермә пәлмәллә. Укәсипә пәрлөх әснә пурнаёс-лакан подрядчикнә тупасси те сәмәл ыйту мар. Стройка ыйтәвнә илсән иртнә 30 сул хушшинчә кашни ял патнә тата ял урамәсәнә асфальт сулсем сартәмәр, ялсәнә газ тата шыв кәртәрәмәр, фермәсәнә вайләрәмәр, ача-сачә-шкулсәмәл пәрлөх Иуқкассинчи вәтам шула, Ветерансен суртнә, устакри больницәна, сүту-илү центрнә, Иуқкассинчи 3 хутлә 27 хваттерлә сурта, клубсәмпә Анатри Панклири краеведни музейнә хута ятәмәр. Сырмасем шывпа тулчәс, ишәлөкән вырәнсәнчә вәрман тарәхәсәм вай илчәс. Тыр-пул тухәснә 4 хута яхән үстәрнә хысқан хушаләх хирәсән районна пуринчән малтан «Дон-1500» комбайнсәм тухрәс. Аталанвән сак сул сичнә патшаләх пулшәвәпә пәр шайрах хамәрән тарәшулах пыратә. Йалтах хамәр әсләсә илнә укәс-тенкәчә тунә, ял халәхнә пулшәнә.

(Вәсә 3-мәш стр.).

Автор сән үкәрчәкә.

Саккун пуриншён те пёрре

Паянхи каларыма прокурор пулăшуци, 3 класла юрист А. ТИХОНОВ ертсе пырать.

Пушар хăрушсăрлăхне пăхăнман

Инкек пуласса кĕтмелле мар, сапах та унтан сыхланма тата асăрханма манмалла мар. Пушар хăрушсăрлăхне пăхăнни хамăршăнах пысăк пĕлтерешлĕ. Ку енĕпе пурнăçламалли ыйтава ответлă ёсченсен вара куçран па-чах та вĕсертмелле мар, палăртнă ёсе вăхăтра йĕркелемелле.

Акă сак кунсенче иртнĕ тĕрĕслев кăтартăвĕ те лăпках мар. Гидротехника сооруженийĕсене тытса тăрасси Уйкас Янасал, Катъкас, Оринин, Ильинка, Турай, Хорнуй, Чуманкасси, Ярапайкасси, Ярославка ял тăрăхĕсенче саккунпа килĕшсе тăман. Вĕсенче пушар машинисем шыв илес вырăна çул-йĕр тата пирссем йĕркелемен.

Ситменлĕхсене сирес тĕлĕшпе çулрех асăннă ял тăрăхĕсен администрацийĕсем ячĕпе район прокуратури суда иск заявлениĕсем тăратнă.

Лицензи пулман

«Жилкомсервис» чикĕллĕ яваплăхлă пĕрлешĕ Мăн Сĕнтĕр, Москакасси, Катъкас, Юнкă ял тăрăхĕсенче пурăнкан халăха шывпа тивĕстерет. Ку пĕрлешĕ 30 артезиан скважинипе усă курнă, анчах та сакă саккунлă пулман. Çулрех асăннă пĕрлешĕвĕн шывпа тивĕстерес ёс валли лицензи çук. Саккунпа килĕшүүлĕн ятарлă лицензисĕр сак ёсе пурнăçлама юрамасть.

Хуçалăх тилхепи 30 çул пĕр алăра

П.П. ДАВЫДОВ: «Ял пурнăçне лайăхлатассине тĕп вырăнта тытрăм»

(Вĕçĕ. Пуçл. 1–2 стр.)

– Эсир мал туртамлă ёсленине, ырани кунпа пурăнине йўскасине сĕкленекен чиркĕ те сирĕплетет. Сак сĕнелĕхре хуçалăх тўпи еплерех-ха?

– 110 çул каялла уснă чиркĕве сывăх вăхăтрах туллин ёслеттерме пуçлас тетпĕр. Сак тĕллевпе хуçалăх ку ёсе 4–5 миллион тенкĕ хыврĕ. Вăл усăллă пуласса, чиркĕ ситĕнекен аравă тĕрĕс воспитани пама пулăшасса шанатăп. Уçсатенкĕ кăна мар, чун апачĕ те кирлĕ-ске пире.

– Пурнăç пĕр вырăнта тăмасть, таташ улшăнса пырат. Акă ял сывинине пулăшатпăр тесе унăн килти хушма хуçалăхне пĕр гектара ситерме 60-шар сотка хушса пачĕс. Хăш-пĕр хуçалăхсене сĕр пайĕсем уйăрса илме пуçларĕс. Сак ыйтусем сине эсир епле пăхатăр?

– Вакан ёслесе пысăк ёс тумă çук. Сакна манан ёс пурнăçе те сирĕплетсе парать. Сĕре пайлани, ман шут-

па, тĕрĕсех мар. Вăл Раçсей историйĕнче пулнă. Анчах пурăна киле хресченсем пĕрлешнĕ. Тĕнчери ытти сĕр-шивсене илсен те коллективлă, кооперативлă ёслесси малти вырăнта тăрат. Пирĕн тепĕр ситменлĕх вăл – продукци хай хаклăхĕнче ёслекенсен тўпи пĕчĕкки. Хĕвел Анаçри сĕр-шивсене вăл 50–55 процент, Америкари Пĕрлешүүлĕ Штатсенче 70 процент пулсан, пирĕн – 15–20 процент кăна. Продукци хакĕ йўнĕрен ясленче те ёнесен йышĕ 3 хут сахалланса кайрĕ, ытти вильĕхсем ытларах та. Саканта планлас йĕрке синчен манса кайни питĕ сисĕнет. Калаçнă май пирĕн сĕр ёсченĕн 2 хуйхă пулнине те палăртса хăварассам килет: пĕрремĕшĕ – санталăк ялăхран тухăç пĕчĕккипе аптаратпăр; иккĕмĕшĕ – тухăç пулсан та унăн хакĕ пĕчĕкки тата туянакан çукки ура хурать.

– Йывăр-и, сăмăл-и – ял сĕнелет. Хăваран ёс опыт çуллĕшĕнчен унăн малаш-

Райадминистрацире

Хисеп грамотипе наградăланă

Район администрацийĕн пуçлăхĕн 2011 çулхи июль 29-мешĕнчи 571 № йышăнавĕпе ёсре анăçсем тунăшан тата обществăлла ёсре активлă пулнăшан

– «Муркаши тĕп больница» сывлăх сыхлавĕн муниципаллă учреждениĕнче вай хуракан педиатр врача **Ирина Владимировна ВОЛКОВАНА**;

– «Чувашсĕтгаз» акционерсен усă обществин «Моргаушмежрайгаз» филиалти информаци технологийĕсемпе сыхăну пайĕн инженер-программистне **Владимир Львович АЛЕКСЕЕВА**;

– «Чувашсĕтгаз» акционерсен усă обществин «Моргаушмежрайгаз» филиалти автотранспорт службин автомобиль водителĕне **Николай Валерьевич ЗАХАРОВА**;

– «Моргаушская» пурăнмалли сурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх муниципаллă унитарлă предприятин кассир бухгалтерне **Алина Владимировна НИКОЛАЕВАНА** район администрацийĕн Хисеп грамотипе наградăланă.

Сасăлава хутшăнма

Июль 11–16-мешĕсенче Липецк облаçĕнчи «Никольский» ятлă центрта «Самраç гварди» йĕркеленĕ Раçсейри самраçсен форумĕ ёслерĕ. Унта «Самраçсен праймеризĕ 2011» федераллă проектĕн республика сĕнтерўси,

Хастар ентеш

Шупашкар хула депутатĕсен Пу-хавĕн депутатĕ, пирĕн ентеш Григорий Данилов та хутшăннă.

Вăл каласа панă тăрăх 1 пин те 700 çын тата Раçсейри паллă политиксемпе экспертсем хутшăннă форумĕн тĕп ыйтавĕсенчен пĕри самраçсен праймериз сĕнтерўси-сене (партинчи малтанхи шалти сасăлава палăртасĕ) «аслисем» хушшинче иртекен малтанхи сасăлава хутшăнма, кайран вара декабрьти сасăлав кампанине хутшăнма хатĕрлесси пулнă. Çавăн пекех форумра Пĕтĕм Раçсейри халăх фронтĕн самраçсен организацийĕсен программин хăш-пĕр пайĕсене те палăртнă.

Форумри пĕтĕмлетўпе Григорий Данилов (сăн ўкерчĕкре) Чăваш Республикинчи Пĕтĕм Раçсейри халăх фронтĕн самраçсен организацийĕсенчен халăх праймеризне хутшăнма кандидатура тăратма ятарлă рекомендациллĕ сырава тивĕçнĕ.

Н. НИКОЛАЕВА.

Вулакан пултарулăхĕ

Сарлака ман юратнă тăван енĕм

Сарлака ман юратнă тăван енĕм, Пурăнасăм килет вăл пулсан. Ман урам та, юратнă ял-йышăм, Тăван кил те – чунра пурăнан. Сывăхра аслă Атăл вырнаçнă, Кĕмĕл сапнăн ун сийĕ курнать. Сил вĕрсен те, хĕвелĕ пăхсан та Унăн сăнĕ асра упранат. Ан кулян эс, юратнă Сут кўллĕм, Сан аппу пит инĕе пулнăран. Яланах эп сире юрататăп: Сут кўлле, Шур кўлле – пĕрех, тан. Силпеле кашлакан вăрмансем те Асран каймĕç ёнтĕ нихăсан, Унăн аслă пурăнкансем те Пĕрмаях куç умне тухнăран. Анчах питĕ хаяр халь этемĕ, Пĕтерет вăл мĕн пур илеме. Ваттисен сăмахне итлемерĕ – Саванпа та сунать ман чĕре. Эй, этемĕ, пăхсам саканта эс! Итлесем чунăмри сăмах! Сарлака ман юратнă тăван енĕм – Ун пахалăхĕ пирĕн умра.

Наталья ЕВТИХЕЕВА.

Турай шкулĕ.

Граждансене йышăнаçĕ

Тĕрлĕ ыйтава уçамлатма

Паян, июль 20-мешĕнче, вунă сехет сурăран пуçласа вун икĕ сехетчен Раçсей Федерацийĕн следстви комитетĕн Чăваш Республикинчи районсем хушшинчи следстви управленийĕн Етĕрнери районсем хушшинчи следстви пайĕн суртĕнче халăха тĕрлĕ ыйтупа йышăнасине йĕркеленĕ. Йышăнава РФ следстви комитетĕн Чăваш Республикинчи следстви управленийĕн ертўси А.П. Мигушов ирттерет.

Объявления

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли населенных пунктов» с кадастровым номером 21:17:220401:127, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Чуманкасинское сельское поселение, участок расположен в центральной части кадастрового квартала 21:17:220401, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 500 кв.м.;

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли сельскохозяйственного назначения» с кадастровым номером 21:17:021001:482, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Ильинское сельское поселение, участок расположен в восточной части кадастрового квартала 21:17:021001, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 6000 кв.м.;

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли населенных пунктов» с кадастровым номером 21:17:060401:557, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Большесундырское сельское поселение, с. Большой Сундырь, ул. Новая, для огорождения, площадью 325 кв.м.

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

Районти ёспе тивĕстерекен центрта

Ёс рынокĕнчи йывăрлăха сиресипе республикара кăçал та тĕллевлĕ программа ёслет. Унăн пĕр енĕпе Муркашсем уйрамах кăсăкланаçĕ: ёсĕр граждансене ёс пусарса яма пулăшассипе тата хавхалантарассипе. Сак программăра палăртса хăварнă тăрăх ёсĕр гражданин районти ёспе тивĕстерекен центр урлă ёс тупма май килмесен шăпах хайĕн ёсене пусарма тата ёсĕррисем валли ёс вырăнĕ тупса пама пултарать.

Кăçал çулталăк пуçланнăранпа ёс пусарас текенсен бизнес-планĕсене тата вĕсене экономикăпа техника тĕлĕшĕнчен тишкерсе хак пама ятарлă ёс комиссийĕ таватă лару ирттерчĕ. Комисси йышĕнче район администрацийĕн тĕрлĕ сферари специалистĕсем кăна мар, на-лук органĕсен ёсченĕ те, профсоюз организацийĕн представителĕ те пур.

Кăçал сак субсидие – 58800 тенкене – 51 гражданин тивĕсрĕ, вĕсен шутĕнчен иккĕшĕ ёсĕр гражданин валли ёс вырăнĕ тупса панăран хушма субсидие тивĕсрĕс. Катъкас ял тăрăхĕнчи О. Любимов сĕвĕ izdelийĕсене туса кăларассипе ёс пусарчĕ. Кунта ёсĕр пĕр сын валли ёс вырăнĕ пулчĕ. Чуманкасси ял тăрăхĕнчи Б. Семенов майракаллă шултра вильĕх тата пыл хурчĕ ёрчетесипе хайĕн бизнес-планне хатĕрленĕчĕ. Ун патĕнче те пĕр ёсĕр

сынна ёс вырăнĕ тупса пама май килчĕ.

Малтанхи çулсене тишкерес пулсан 2009 çулта субсидие 35 сынна панăчĕ, 2010 çулта апа районти 93 сын тивĕсрĕ, вĕсенчен пĕри – хушма субсидие те.

Ёс пусарас текенсенчен ытларахăшĕ ял хуçалăх сферине суylаса илет: майракаллă шултра вильĕх, кайăк-кĕшĕк, кролик ёрчетме, пахча сĕмĕс ўстерме тата ытти те. Çулсерен ку кăтару вăтамран 80 процента танлашать.

Ёс пусаракансем автотранспорт техника енчен пăхса тăрассине тата юсассине те, сĕвĕ izdelийĕсем туса кăларассине те, атă-пушмак юсассине те суylаса илесĕсĕ.

Программăра инвалид сынсене ёспе тивĕстерессине те палăртса хăварнă. Кăçал хай тĕллĕн ёс пусарнисенчен иккĕшĕ – инвалид.

Республика программĕ ёсленĕрен хамăран тăрăхри сынсене ёс пусарма пулăшса районти ёсĕрлĕх шайне пысăк хăвартлăхпа ўсесинчен сыхласа хăварма май килет.

И. ДИМИТРИЕВА, районти ёспе тивĕстерекен центр ертўси.

Сăн ўкерчĕкре: субсидие тивĕснĕ Надежда Захарова хайĕн ёметне пурнăçларĕ – Муркашра «Ваш стиль» парикмахерски ёсleme пуçларĕ.

Н. НИКОЛАЕВА сăн ўкерчĕкĕ.

